בעזרת השם יתברך

אשי ישראל

השיעור השבועי

פני פורינו הרה"צ
רבי **יצחק שמואל אהרן לעזער** שליט"א

גליון
תפ"ב

פרשת
שופטים
תשפ"ה

השיעור נמסר ביום ד', בשעה 23:30, ניתן להאזין בקו:
בארץ ישראל: 077-2233-223, בארה"ב: 845-510-6314

חסדי השם יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **שופטים**, ואנחנו כבר בעיצומו של **חודש אלול**.

חודש אלול הוא מתנה מהקדוש־ברוך־הוא לעם־ישראל, שנתן לנו '**חודש שלם**' שבו אפשר לתקן את כל חודשי השנה שעברו עלינו לטובה, ולהכין אותנו לקראת השנה החדשה הבאה עלינו לטובה.

מי לנו גדול כרבינו הקדוש, שדיבר כל־כך - מימין ושמאל, קדימה ואחורה, למעלה ולמטה - ממעלת חודש אלול? רבינו גילה כל־כך הרבה תורות ממעלת חודש אלול, וכן דיבר רבינו מהעניין של '**כוונת אלול**'.

ומן הלימודים של **חודש אלול** - יוצאים לימודים **לכל השנה כולה**, כי אכן בוודאי המקור והבסיס הוא חודש אלול, אבל כמו כל הלימודים של רבינו, וכן כל לימודי התורה הקדושה [ורבינו הוא זה שמוריד לנו את זה באופן 'פרקטי' - לעובדא ולמעשה]: **לימודי התורה הם לימודים 'נצחיים', ושייכים בכל עת וזמן!** ורבינו הוא זה שמסר לנו את הלימוד של 'חודש אלול', שאכן אפשר לחשוב ממנו כל השנה כולה, **וביותר** כשאנחנו באמת נמצאים בתוך חודש אלול, **בכל רגע אפשר לחיות עם זה!**

וזה מובן לנו מחמת ענין '**ראש־השנה**' של רבינו, שאמר בפירוש: (חיי־מוהר"ן, סי' רכ): '**כָּל הָעִנְיָן שֶׁלִּי הוּא רַק רֹאשׁ־הַשָּׁנָה**'; ואם ככה, וכי יכולים פתאום להגיע לראש־השנה?... זה מוכרח הכנה!

פעם, בעת שנפטר אחד מאנשי־שלומינו, שהיה עובד השם, וגם איש

עסקים[א], ומישהו התבטא עליו אחר שהוא נפטר: **'הוא כבר אצל רבינו'...** ענה ואמר רבי נתן ז"ל[ב]: **'מהיריד של קובליטש ישר לרבינו?!'...** [כי בעיירה קובליטש היה המקום של היריד].

היוצא מן השיחה הזאת, **שבשביל להגיע לרבינו צריכים הכנה!** וגם ל**ראש־השנה של רבינו** עלינו להכין את עצמנו, ולא לבוא בפתע פתאום... ואשרי אדם שבכל ימות השנה הראש שלו תמיד על **ראש־השנה**, והוא יודע שצריכים להגיע לרבינו על ראש־השנה, והוא יודע היטב: אם רבינו אמר **'כָּל הָעִנְיָן שֶׁלִּי הוּא רַק רֹאשׁ־הַשָּׁנָה'** - אני כבר מכין עצמי לזה, ולא מחכה על הרגע האחרון...

וזו המתנה של **חודש אלול**, שיש חודש שלם שאפשר לאדם לקחת את עצמו בידיים, ולהכין את עצמו כראוי לימי ראש־השנה הקדושים.

והנה, כאמור, רבינו הקדוש גילה הרבה גילויים על חודש אלול, והדבר הכללי הוא המובא בליקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ו' [הוא המקום הראשון שרבינו מזכיר את חודש אלול בספרו הקדוש], שזה צירוף של **'אלול'** המוזכר בכל הספרים מהקדמונים, המרומז בפסוק "**אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי**" - ראשי־תיבות **'אֲלוּל'** כסדרן[ג], והפסוק הזה הוא פסוק בשיר־השירים (פרק ו, פסוק ג), **'שיר־השירים'** זה שיר של השתוקקות עם־ישראל לאביהם שבשמים, וכן ההשתקקות, כביכול, של הקדוש־ברוך־הוא אלינו, שזה: **"שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה"**, וחכמינו הקדושים דורשים: **'למלך שהשלום שלו'**; כל 'שיר־השירים' בנוי ומיוסד על הדביקות, ההתעוררות, החשק והכיסופים, שיש לנשמות ישראל אל הקב"ה, ושיש להקב"ה אל נשמות ישראל, **ואדם צריך לדעת את זה!** כי זה מוכרח לבוא משני הכיוונים:

תחילה אומר הפסוק: **"אֲנִי לְדוֹדִי"**; ובפשטות, **'דּוֹדִי'** פירושו **'אֲהוּבִי'**, וזהו **'אֲנִי לְדוֹדִי'** - **אני** מרגיש קשר וחיבור ורצון וחשק אל **'דּוֹדִי'**! וזה הבסיס של כל יהודי - שהוא צריך תמיד לחפש את העניין הזה: 'איך אני יכול להתקרב אל הקב"ה', ולקיים **'אֲנִי לְדוֹדִי'** - 'אני אוהב את הקב"ה! אני **רוצה** לאהוב את הקב"ה!'...

אכן, להגיע למדרגה של **'אהבה'** - זו מדרגה גבוהה מאד, והרי יש מצוה בתורה

א. וכמובן, אין זה סותר למעלתו של האדם, כי בוודאי יכול האדם להיות **בעל־עסקים** וגם להיות **ערליכע־איד**, אבל בשביל להגיע לרבינו הקדוש צריכים הכנה...

ב. איך נגדיר את השיחה הזאת של רבי נתן? 'שיחה מתוקה', 'שיחה חריפה'...

ג. בליקוטי־מוהר"ן מובאים הרבה צירופים של חודש אלול - הן בראשי־תיבות והן בסופי־תיבות, ולאו דווקא כסדרן, אלא אם כתובין אלו האותיות של **אלול** - כבר גילה רבינו נוראות על זה, אבל בזה האותיות הן כסדרן [ואכן ישנם עוד צירופים כאלה - שהאותיות כסדרן].

(דברים ו, ה): **"וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ"** - צריכים לאהוב את הקב"ה! וצריכים לעבוד הרבה על העניין הזה, ואיך עובדים על זה? שאדם תמיד אומר בפה־מלא: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ! אֲנִי רוֹצֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בְּךָ, וַאֲנִי רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ!'** - לדבר דיבורים כאלו, וזה נקרא **'דיבורי אהבה'** - שזה מעורר את האהבה של האדם להקב"ה, עד שאדם יכול להגיע לזכות להרגיש זאת בליבו - כמה שהוא אוהב את הקב"ה.

זה פירוש חלקו הראשון[ד] של הפסוק - **'אֲנִי לְדוֹדִי'**, שאני עושה את הכל כדי להתקרב אל הקב"ה!

אגב, **"אֲנִי לְדוֹדִי"** הוא ראשי־תיבות שֵׁם קדוש של הקב"ה: שם **'אֵל'**, ומוזכר בפירוש אצל יעקב אבינו (בראשית לג, כ): **"וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל"**; וחכמינו הקדושים אומרים, שהקב"ה קרא ליעקב **'אֵל'**. ועם־ישראל נקראים **'ישראל'** על־שם שבתוכו מונח שֵׁם **'אֵל'**. והשם **'אֵל'** מורה תמיד על **חסד**, וכמ"ש (תהלים נב, ג) **"חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם"**, ו'חסד' ו'אהבה' מקושרים יחדיו, כי מי שאוהב את השני - הוא מוכן תמיד לעשות חסד עמו, להשפיע עליו ולקרב אותו; וזהו **"אֲנִי לְדוֹדִי"** - שֵׁם **'אֵל'**, שזו עבודה קדושה!

ושם, בתורה ו', רביז"ל מגדיר את זה בתור דבר תמידי, דהיינו שאדם צריך תמיד להתחדש בזה - **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, וַאֲנִי רוֹצֶה 'עַכְשָׁו' לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר, לְקַיֵּם רְצוֹנְךָ, אֲנִי רוֹצֶה!'...**

וכדי **לקיים** את רצון הקב"ה - אדם צריך **לדעת** את רצון הקב"ה, כי (אבות ב, ה) **'לֹא עַם־הָאָרֶץ חָסִיד'**; אם אדם איננו יודע מהו רצון הקב"ה, וכי הוא יכול להגיד 'אני רוצה להיות קרוב להקב"ה' - בלי לדעת **מה לעשות**?!... ובשביל זה צריכים ללמוד את התורה הקדושה, ולשמוע דברי צדיקים, ועל־ידי־זה לקבל **'חינוך קדוש'**, וכמו ילד קטן - שמכניסים אותו לתלמוד־תורה כדי שיחנכו אותו וילמדו אותו, וכבר מגיל קטן מאד מלמדים אותו את אותיות האל"ף־בי"ת, ומדריכים אותו, **אותו דבר אנחנו - אנחנו צריכים הדרכה, ועלינו לחפש ולבקש: 'תחנך אותי! אדרבה, אני רוצה לקבל הדרכה בחיים!'...** כי מה אנחנו יודעים? **אנחנו לא יודעים כלום!** הבעיה של אדם זה כשהוא חושב שהוא **'כן'** יודע... אבל באמת הוא 'עם־הארץ' גמור, הוא לא יודע כלום...

ורבינו לימד אותנו, שיש מדרגה של צדיקים, שאפילו שהם אכן יודעים, ואכן זכו כבר למדרגה גבוהה מאד מאד, הם ג"כ לא יודעים כלום... זה אחד מהחידושים הנפלאים של רבינו! ואמנם זה דבר שמוזכר בהרבה מקומות [המשפט **"תכלית הידיעה אשר לא נדע"** זה לא רק בליקוטי־מוהר"ן, זה עוד מובא לפני־כן], אבל רבינו מסביר את זה בצורה כ"כ ברורה, מגלה רבינו: **אדם צריך תמיד לסלק את הכל מהשכל שלו**

ד. 'חלקו הראשון' הכוונה שזה מה שמוזכר מקודם בפסוק, אבל באמת שניהם הולכים ביחד, ולא אחד אחר השני.

ולדעת: אני לא יודע כלום! אמנם זכיתי לְמַה שזכיתי, אבל אני לא יודע עדיין מאומה!

וכך רבינו הקדוש בעצמו היה תמיד אומר, כמובא בספריו הקדושים - שיחות־הר"ן, חיי־מוהר"ן, ליקוטי־מוהר"ן - שאכן זכה לְמַה שזכה, אבל (ישעיה מ, כח) **"אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ"**, וכללי גדולתו של הקב"ה - אין סוף וגבול לְמַה שיכולים לזכות להשיג ולהבין, ואם־כן לְמַה כבר זכית?... וכמו הלשון של הזוהר־הקדוש (הקד' א:; עי' ליקו"מ ח"ב סי' ז): **'מָה חָמִיתָ מָה פְּשַׁפַּשְׁתָּ'** - עדיין לא התחלת כלום! **זה הלימוד של רבינו!**

ואמנם יש בזה קצת סיכון, כי לפעמים אם אומרים לאדם 'אתה לא יודע כלום', הוא יכול להרגיש פגוע: 'אתה מבטל אותי? אני לא יודע כלום?!'... והוא נכנס לחלישות־הדעת: 'מה... מרחיקים אותי... אומרים שאני לא יודע כלום'... **ובאמת אם לוקחים את העניין הזה באופן שטחי - 'אתה לא יודע כלום', אז אדם עלול להישבר מזה: 'אני לא־כלום? ככה אתה אומר לי?'... ובפרט אם שומעים כזה דבר מפיו של צדיק - 'אתה לא יודע כלום', אדם אומר: 'הצדיק אמר לי שאני כלום, אז אני באמת לא שווה כלום... ומה כבר יש לי לעשות?'...** והוא 'בורח'...

אבל רבינו מגלה לנו: **אדרבה, זו מדרגה גבוהה מאד שאדם יודע שהוא לא יודע כלום, ולא משנה מה הוא 'כן' יודע ומה הוא 'לא' יודע, אתה 'לא יודע כלום'!**

וכותב רבי נתן (שיחות־הר"ן, סי' קנג; ועי' חיי־מוהר"ן סימנים רפב, רפג), שאמר רבינו בעצמו: **'שֶׁהָאֱמִינוּ יוֹדְעַ שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ יוֹתֵר מִיְּדִיעָה שֶׁלּוֹ'**; ואדם צריך תמיד להבין זאת: **'אני לא יודע כלום!'...**

וזה דבר המורה לאדם את הדרך בכל ענייני החיים, כי בדרך־כלל אדם חושב **'אני כן יודע'**, וממילא אם הוא חושב שהוא יודע - יש לו קושיות וספיקות: 'למה ככה' ו'למה ככה' וכו', אבל אדם שיודע לכתחילה: **'אני לא יודע כלום'**, אדם כזה הוא תמיד מאושר - **'הרי אני לא יודע כלום, ואני מתחיל מעכשיו! ואפילו אם 'כן' זכיתי למשהו, אני יודע שיש לי עוד הרבה מה להשיג ומה לעשות'...**

כי נגיד שאדם **'כן'** זכה כבר להשיג משהו - הרי אנחנו ב"ה מקבלים הדרכה ישרה מרבינו איך לנהוג את החיים - ללמוד תורה, להתפלל, לקיים מצוות, לשפר את המידות, לשמור על כל מה שאנחנו צריכים לשמור, ואכן ב"ה לאט לאט אנחנו זוכים להתקדם בזה - כל אחד כפי עניינו [ובוודאי יש תמיד יותר ויותר לעשות, אבל מתקדמים לכל־הפחות...], אז אדם אומר: 'אחרי שאני רואה שזכיתי למה שזכיתי, איך אפשר לומר שאינני יודע כלום?'... **ופה יש את המבחן: יש אחד שיאמר 'הנה, תראה מה השגתי וּלְמַה זכיתי, אז אני כבר בסדר'... אבל רבינו הוא זה שמלמד אותנו: 'כל מה שזכית עד עכשיו - זה טוב מאד', רבינו מחזק אותך שבאמת אל תהיה כל־כך שפל בעיניך, ואל תחשוב שאתה לא שווה**

כלום, אלא "אתה 'כן' שווה! כי הנה תסתכל שאכן זכית לכאלה כדברים! אבל לגבי מה שיש עוד לְזַכּוֹת, ולעומת מה שאפשר עדיין להשיג - לא עשית כלום!"...

וזה היה רבינו הקדוש, עד יומו האחרון, וקשה אפילו לדבר מהחידוש הזה של רבינו! דיברנו מזה הרבה איך ב**'שבת־נחמו'** האחרונה של רבינו הקדוש בזה העולם, **רביז"ל נשבע בשבת־קודש שאיננו יודע כלום!** הרי לעשות שבועה זה דבר חמור מאד, ואם רבינו נשבע בשבת־קודש שהוא לא יודע כלום, אפשר לנו מרחוק להתנוצץ קצת מה הרגיש רבינו - שהוא ממש **'כלום'**! הוא זכה להשיג כזאת מדרגה שהוא באמת מרגיש: **'כל מה שהשגתי עד עתה - זה כלום ממש!'...**

ומה זה נוגע **לענייננו**? לענייננו הלימוד הוא, שאנחנו צריכים תמיד גם־כן את אותו העניין - להתחיל תמיד מחדש, ולקיים **'אֲנִי לְדוֹדִי'** - **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ! רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת טוֹב, אְדַרַבָּה, אֲנִי רוֹצֶה לִלְמֹד, תְּלַמֵּד אוֹתִי מַה לַּעֲשׂוֹת! אֲנִי מְחַפֵּשׂ תָּמִיד לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים, תַּדְרִיכְךָ אוֹתִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר!'...** ואז אדם יזכה להבין, שאמנם כל מה שהוא עשה עד עכשיו - זה חשוב מאד, אבל אם הצדיק יאמר לו שעדיין הוא לא עשה כלום - לא יקבל חלישות־הדעת ויחשוב 'אני לא עושה כלום'... 'הצדיק מרחק אותי'... **חס־ושלום! מה שעשית - אשריך! אבל זה לא אומר שאתה יכול עכשיו 'ללטף את הבטן' ולהגיד "אני בסדר"... דע לך שעדיין לא עשית כלום, ותתחיל תמיד מעכשיו!**

וזה בכל התחומים שישנם: **לימוד התורה** - אדם זוכה באמת ללמוד, והוא אכן טייל בהרבה מחלקי התורה הקדושה, ואולי אפילו עשה סיום על הש"ס בבלי ירושלמי ותוספתא, וגם משניות, זוהר ותיקונים ומדרשים - או שהוא **'בדרך'** לסיימם, או שנמצא **'בחצי'**, או שאפילו עשה סיום על **'הכל'**... - כל אחד כפי עניינו, **אבל גם אחר כל זאת, וכי אפשר להגיד באמת שהוא כבר 'זכה', וזהו?... תמיד צריך להתחיל שוב ושוב!**

זכינו, שמוהרא"ש הקדוש הנחיל לנו צמצום בעניין **שיעורי הלימודים**, והם: **'חמשה־עשר לימודים'**[ה], ואלו הלימודים כוללים את **כל התורה כולה**, והנה אדם זוכה להתמיד באלו הלימודים - או שהוא נמצא 'בדרך' לסיימם, או שהוא כבר זכה באמת לסיימם [וכך הוא יודע שלכל־הפחות הוא טייל בכלליות התורה הקדושה], **ועכשיו מה?...** הוא עלול לחשוב: 'עכשיו חופש'... **ח"ו לחשוב ככה! כל הסיומים האלו זה אך ורק כדי להתחיל עוד הפעם מחדש ממש! להתחיל מחדש ברעננות וּטְרִיוּת כאילו עדיין לא עשה כלום!**

ואף שאתה חושב: 'אבל הייתי ב"ה בכל הלימודים האלו, ואני יודע איך זה

ה. ואלו הם: **א.** חֲמֵשׁ וְרֵשׁ"י עִם הַתַּרְגּוּם. **ב.** נַ"ךְ. **ג.** מִשְׁנָיוֹת. **ד.** בַּבְלִי. **ה.** יְרוּשַׁלְמִי. **ו.** תּוֹסֶפְתָּא. **ז.** מִדְרַשׁ רַבָּה. **ח.** מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא. **ט.** זֹהַר. **י.** תִּקּוּנֵי זֹהַר. **יא.** רַמְבַּ"ם. **יב.** טוּר. **יג.** שֻׁלְחָן עָרוּךְ. **יד.** לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן. **טו.** לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת.

נראה; אני יודע איך ש"ס נראה, אני יודע את צורת המדרשים, הזוהר והתיקונים, רמב"ם, טור ושו"ע' וכו' - שאלו הלימודים כוללים כמעט **את כל התורה כולה**, ואדם חושב שהוא כבר זכה לעבור על אלו הספרים, וזהו... והלימוד הוא: אכן, אשריך ואשרי חלקך שזכית לזה, ותחיה עצמך עם זה מאד מאד, אבל לגבי **'הלאה'** - תתחיל **עכשיו** מחדש! **וכך תעשה בכל יום ויום!**

וכשם שזה ב**לימוד התורה**, כן הדבר בעניין של **תפילה**, שאדם צריך לחדש עצמו תמיד; עתה אנחנו בחודש אלול, ואדם עושה לעצמו חשבון על כל השנה כולה, והוא רואה 'עברה עלי ב"ה שנה שלימה שזכיתי להתפלל את שלושת התפילות במנין' - ואכן מקווים שכן הדבר, שזכינו לדקדק לבוא ולהתפלל כל יום במנין - לא לפספס יום מאיזו תפילה שהיא! זה צריך להיות באופן חזק אצל האדם, וימסור נפשו על זה - לא לוותר! צריכים להתפלל בציבור! אז אדם עושה לעצמו חשבון שהנה זכה לזה ב"ה... **אבל גם בזה - בכל פעם באים תפילה 'מחדש'!**

ומדוע דווקא עכשיו עושים את החשבון הזה? כי כשמגיע חודש אלול - הוא הזמן לזה, שאדם מיישב דעתו איך עברה עליו כל השנה החולפת... וכמו בגשמיות, כשיש לאדם איזה 'עסק', על־פי רוב בסוף השנה עושים חישוב של כל החשבונות יחד עם ה'רואה־חשבון', כמה 'הכנסות' היו ומה ה'הוצאות' שהיו, והוא נותן את חוות־דעתו היכן ה'עסק' עומד... וכן נעשה בחודש אלול - לקראת סוף השנה, שאדם מתעורר לעשות חשבון והוא רואה: 'זכיתי ב"ה להתפלל כל יום תפילה בציבור - לא וויתרתי!'...

ולגבי **'איך התפלל'**, האם זה היה ב'דביקות', 'ביטול היש', 'בעולמות העליונים' - לאו־דווקא... אבל זה אחד מהלימודים שקיבלנו מרבינו הקדוש (ליקו"מ ח"א סי' צט) שגילה על הפסוק (דברים ג, כג) **"וָאֶתְחַנַּן אֶל ה'"** - בין בדביקות ובין שלא בדביקות, **לא מסתכלים על זה!** אדם צריך לדעת: 'אני צריך לעשות **"למעשה"** - לקחת את הגוף שלי, ולהביא אותו לבית־הכנסת, ולהתפלל'... - לקחת סידור ולהגיד את המילים... ו'איך' להגיד את המילים? 'אנסה באמת לצמצם את המוח ולכוון בתפילה, אבל **"למעשה"** - את המצוה אני צריך לקיים! את התפילה אני צריך לעשות - להוציא את הדיבורים מהפה שלי! ובעזרת השם יתברך, בהמשך הזמן אזכה לכוון, ואז יעלו כל התפילות כולן, אבל לעת עתה אני **מכריח** עצמי להתפלל! **לעת עתה תתפלל כפי שמאיר לך עכשיו - תנסה ותכריח את עצמך!**

רבינו אומר בפירוש (שיחות־הר"ן, סי' סו), שאדם צריך להכריח עצמו לתפילה[1];

ו. זו לשון רבינו שם: 'וְאָמַר כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ מְאֹד לִתְפִלָּה, לֹא כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים קְצָת שֶׁאֵין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לִתְפִלָּה, רַק אַדְרַבָּא צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד בְּכָל הַכֹּחוֹת לִתְפִלָּה'.

ומה הכוונה **'להכריח עצמו לתפילה'**? דבר ראשון: **להתפלל!** דהיינו, שיקיים את זה במציאות - יבוא לבית־הכנסת, יקח סידור ויתפלל... בנוסף, אומר רבינו, אדם צריך להכריח עצמו **לכוון** בתפילה, שזה כבר הרבה יותר קשה... כי לקחת את הגוף ולהוציא אותו מן המיטה ולהביא אותו לבית־הכנסת להתפלל - אמנם ג"כ לא כ"כ קל, אבל זה כבר יותר **'בידיו'** של אדם, כי הוא **'בעל־הבית'** על עצמו.

ומדוע באמת זה ג"כ קשה? כי אם אדם מתייאש, ואין לו כוח, והוא נופל בייאוש, בדיכאון, בעצבות ובעצלות, אז גם זה הוא לא עושה - הוא בכלל לא יכול לצאת מהמיטה, וזו בעיה, ואדם כזה לכל־הפחות עליו **לרצות** לעשות זאת...

זה מזכיר את השיחה של **הרב מטשעהרין ז"ל**, שלעת זקנתו היה מאד חלש, והגיעו ימי אלול הקדושים, והתקרבו ימי ראש־השנה הקדושים, וילדיו המליצו לפניו שלא כדאי לו להתאמץ, כי הוא ממש מאד חלוש וכו', וענה ואמר: **'תיקחו אותי, ותזרקו אותי אצל רבינו!'**... והזכיר אז את מאמר הגמרא המוזכר בדברי רבינו (ליקו"מ ח"א סי' ד): **'שַׁדְיוּהוּ לְגוּדָּא'**, ושם מדבר לגבי זריקת הדג שמת וכו', וכך אמר להם הרב מטשעהרין: **'שַׁדְיוּהוּ'** - תקחני ותזרקני אצל רבינו!... **'מגיע ראש־השנה? יש לי כח, אין לי כח - אינני יודע, תיקח אותי ותזרוק אותי אצל רבינו!'**...

כשמתקרבים ימי ראש־השנה, אדם יש לו כל־מיני מחשבות: 'אולי לא כדאי לי לנסוע'... 'אולי זה יותר מדי בשבילי'... 'אולי יהיה לי קשה'... **אבל רבינו ביקש ואמר: "כֻּלָּם צְרִיכִים לָבוֹא אֵלַי", וכל זמן שזה אפשרי בידינו - אנחנו באים בלי שאלות!**

ואכן, הלוואי שיומתקו כבר כל הדינים וכל הצמצומים, וכל עם־ישראל יוכלו להגיע לאומן בעזרת השם, וזה יהיה הארה של משיח צדקנו, שאז **'למעשה'** כולם יבואו! וממילא כל אלו שיש להם קשיים מכל־מיני סיבות וענייניים, כגון: מצד החוק וכו', אבל בעת ש**'יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן'**, אז יבינו שלהגיע לרבינו לכמה ימים - זה לא **'עריק'** ולא **'חומק'** ולא **'בורח'**... **הוא פשוט צריך לבקר אצל רופא גדול!**

הנה ישנו מקום אחד שבו יש רופא גדול ומקצועי שאין בכל העולם כולו, והנה אדם רואה שהוא חולה, והוא זקוק לאותו הרופא, א"כ מה מפחדים שהוא יטוס?... הוא בסה"כ הולך לרופא הגדול הזה...

וכן אדם שיש לו משפט לא פשוט, והרי הוא הולך אל 'עורך־דין' גדול מאד שהוא מבטיח שיעשה את הכל בשביל שיצא זכאי, **וזה רבינו הקדוש!** וכשייכנס בעולם השכל הזה, או־אז יבינו: מה כבר האדם הזה מבקש?... אם הוא היה מבקש לנסוע סתם לאיזה מקום לטייל, אז חוששים שפתאום הוא יברח וילך לו... **אבל הוא נוסע על כמה ימים לרבינו, והנה הוא כבר בדרך חזרה... ומה רוצים ממנו?!...** ויהי רצון שהקב"ה יתן

שֶׁכָּל בכל אלו שיש להם כוח בעניין הזה, שיבינו זאת היטב - מה העניין הזה לנסוע לרביז"ל, ואפילו יעמידו עליו **"שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים"** שהוא אכן לא יברח... **הוא באומן, לאן הוא יכול לברוח?... הוא נמצא שם כמה ימים בר"ה, והנה כבר במוצאי ר"ה הוא בדרך חזרה... מה רוצים ממנו?!...** אבל צריכים סייעתא דשמיא כדי להבין זאת...

אז אם רבינו ביקש שנבוא - זהו זה! אדם צריך לסלק את ה'חוכמות' שלו! ואל יאמר: "אולי רבינו לא כִּוֵּן עלי"... **הרי אפילו אם רבינו בעצמו יאמר לך לא לבוא - בכל זאת תבוא!** כך מובא בפירוש בשיחות־הר"ן (סימן ריד) בזו הלשון: **'כָּל מַה שֶּׁהַצַּדִּיק מְצַוֶּה לַעֲשׂוֹת צָרִיךְ לְקַיֵּם, רַק כְּשֶׁמְּצַוֶּה שֶׁלֹּא לְסַעֵּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲצִלּוֹ זֶה אֵין צָרִיךְ לְקַיֵּם'**; כלומר: כל מה שצדיק אומר לך - אתה צריך לציית, כי (משלי כא, ל): "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה'"; הרי אתה מקורב להצדיק, וכך הצדיק אומר לך - אתה צריך לציית! אבל אומר רבינו: **רק אם הצדיק יגיד לך לא לבוא אליו על ראש־השנה - אתה לא צריך לציית אותו!**

אדם יגיד: 'אם רבינו הוא הרופא, והוא אומר לי לא לבוא אליו, אז בסדר... לא אבוא'... הצדיק אומר לך: 'באמת בשבילך זה יותר מדי מסירות־נפש, אתה לא צריך לבוא'... - קיבלת **'פְּטוֹר'**... **אומר רבינו בעצמו: אתה לא צריך לציית!** וכי זה מה שאתה מחפש - 'פְּטוֹר'?! אתה רוצה 'פְּטוֹר' מלהגיע? אז הצדיק אומר לך 'אל תבוא'... אז אדם אומר: 'אני בעצמי שמעתי מהצדיק שהוא אומר שלא צריכים לבוא'... **אבל עליך לא לציית!**

וכן היה מעשה אצל רבינו ז"ל, שאחד מן המקורבים הגדולים של רבינו, שהיה רב חשוב מאד וצדיק וכו', היה לו ניסיון בעניין הנסיעה לרבינו על ר"ה, כי הוא היה רב, ואנשי הקהילה לא הסכימו שילך, וטענו: 'איך אתה מניח את כל הציבור?' וכו', ומחמת שהיה עליו לחץ גדול - ולעצמו הרי לא יכול לפסוק, ויש לו רבי, רבינו הקדוש - הוא נסע לרבינו להציע שאלתו ולהביע ספקו.

רבינו שמע את דבריו, ומיד אמר: 'הם צודקים! איך רב יכול לעזוב את הקהילה שלו ולנסוע ולבוא אליי על ראש־השנה?'... והשיב הלה: 'אבל רבי, אני שמעתי מכם שאין דבר גדול מזה - מלהיות אצלכם על ר"ה', ושוב אמר לו רבינו: 'אבל צודקים הם בדבריהם, הרי אנשים צריכים רב, הם צריכים מי שידריך אותם, מה הם יודעים מעצמם?... איך ידעו מהי 'תפילה' ומהי 'תקיעת שופר', וא"כ מה יהיה איתם?'.... והלב שוב התעקש, ושוב אמר לו רבינו: **'אמרתי לך!'** והוא חשב: אם רבינו אמר - כך עושים, ולא ידע את השיחה הנ"ל של רבינו, שלא צריכים לציית בזה להצדיק [אז עדיין לא הודפס 'שיחות־הר"ן'...], ואכן הוא לא הגיע לרבינו על ר"ה, ורבינו דיבר מזה לפני ראש־השנה, וענה ואמר: **'איני יכול לצייר לעצמי הצער שהוא איננו אצלי על ר"ה'...**

רבינו לא אמר בפירוש "אני ציוויתיו שלא להגיע", אבל זה היה מספיק להבין שרבינו אמר כמה צער יש לו, כמה רצה רבינו שהוא יהיה, ולמה? **כי אצל רבינו היה חשוב כל נשמה שמגיעה אליו - מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים! רבינו צריך כל אחד ואחד!** כי ע"י כל אחד שמגיע - נוסף עוד בית אל הבתים שנמצאים אצל הצדיק, שזה מוכפל במילי־מיליון, עד שאין לזה מספר כלל! **אמנם ישנו 'מספר גשמי' לכמות הקהל שהגיעו - עשרים, שלושים, ארבעים או ששים אלף אנשים, אבל זה לא המספר הזה... זה בכפל כפליים, עד אין־ספור!** [עיין ב'חיי־מוהר"ן', סימן מ"ג, שם מפורש קצת מן המספרים הללו עד היכן זה מגיע כשרק עוד **אחד** מצטרף לבתי־התפילה אצל הצדיק].

ומעתה מובן מאד, מדוע ביקש הרב מטשעהרין לבוא במסירות נפש כ"כ גדולה לרבינו, כי הוא בוודאי מאד היה יודע בדברים אלו... ועל כן הוא ביקש מילדיו: אצלי תקיימו **'שַׂדְּיוּהוּ לְגוּדָא'** - תזרוק אותי אצל הצדיק! כי רבינו אומר שם, ש**'גודא'** זה הצדיק, שהוא כמו חומה - המתפלל ומגן על נשמות ישראל וכו', ו'גודא' הוא לשון של חומה וקיר, וזהו **'שַׂדְּיוּהוּ לְגוּדָא' - 'קח וזרוק אותי תיקח עם המיטה שלי אצל רבינו, ואל תסתכל על שום דברי!'...**

נשוב לעניין דברי רבינו, שצריכים **'הכרח בתפילה'**: הזכרנו שתחילה זה ענין של **'לקום וללכת להתפלל'**, שזה דבר היותר אפשרי לאדם - כי הוא קצת בעל־הבית על הגוף שלו, והוא יכול ללכת לביהכנ"ס להתפלל - בין אם יש לו כוחות בעצמו, ובין אם הוא יכול לבקש מאחרים 'תביא אותי לבית־הכנסת, אני רוצה להתפלל בציבור'...

והדבר השני בעניין **'הכרח בתפילה'** - שאדם יזכה לחבר את המחשבה והלב לדיבורי התפילה, וזה כבר הרבה יותר קשה... אבל גם בזה - אדם צריך להכריח את עצמו! כפי מה שהוא יכול! ובזה הוא יודע שלכל־הפחות הוא **'קיים'** ו**'עשה'** בעבודת השם, וכמו שאמר רבינו ז"ל (שיחות־הר"ן, סי' יט): **'נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָּה'**, ומהי **'עֲשִׂיָּה'**? **"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"** - לקיים!

לימוד התורה: תגרוס, תגיד את המילים, שזה יהיה חיוב חזק אצלך - ללמוד **'כך וכך'** בכל יום: תנ"ך, משניות, גמרא וכו'.

תפילה: שיהיה **'עֲשִׂיָּה'**! ומהי **'עֲשִׂיָּה'** בתפילה? **תגיע לבית־הכנסת ותתפלל! תפתח את הסידור! כמה זמן זה יקח לך - לא יודע, אבל תעשה את זה! אין לך כ"כ סבלנות? לפחות תגיד! תתחיל לומר: "מַה טֹּבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב" - תתחיל להתפלל מהסידור כסדרן, ויהיה בבחינת "יאמרם כמו שיאמרם" - תגיד איך שאתה יכול, ואתה יודע שקיימת את זה!**

מצוות מעשיות - צדקה וחסד: אדם עושה ומקיים כפי מה שיכול. **איזו צדקה יותר גדולה ישנה מלהפיץ אור רבינו**

בעולם?...

מובא בדברי האריז"ל, שהצירוף של חודש אלול[ז] יוצא מן הפסוק (דברים ו, כה) "וּצְדָקָה' תִּהְיֶה' לָּנוּ' כִּי' נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי ה' אֱלֹקֵינוּ" - "וּצְדָקָה' תִּהְיֶה' לָּנוּ' כִּי'" סופי תיבות **ההו"י**, ולמה דווקא הפסוק הזה? **כי חודש אלול הוא זמן מיוחד של צדקה, ו'צדקה' הכוונה כל צדקה שרק שייך!**

בשו"ע נפסק (יו"ד, סי' רמט, סעיף יד), שטוב ליתן צדקה קודם התפילה; והוא מנהג ישראל קדושים, ששים בקופה כמה פרוטות בתפילה - הן קודם התפילה, והן בשעת התפילה באמצע **"ויברך דויד"** (על-פי דברי האר"י הקודש) שמים כמה פרוטות צדקה, ואפילו **"פרוטה לצדקה"!** ומה העניין הזה? קראנו שבוע שעבר בתורה (דברים טו, יא): **"פָּתֹחַ תִּפְתַּח"** - לשון כפולה, מדוע? כי כשאתה **פותח** את ידך ואתה שם כמה פרוטות בקופה, עי"ז אתה **תפתח** שערי שמים! כי הנה הכסף הזה ילך להחיות איזה בן-אדם, בכל צדקה שהיא - הן לימות החול, והן לכבוד שבת, וזכית לעשות **'מסירות נפש'** עם כספך, כי לקחת מן הכסף שלך - ונתת לצדקה, ולמה זו **'מסירות נפש'**? כי על הפועל ועובד כתוב (דברים כד, טו) **"וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ"**; נמצא שכשאדם עובד ומרוויח כסף, והוא נותן **אפילו פרוטה אחת** לצדקה - זו מסירות נפש בשבילו! ואמנם אין לו לאדם חשבון מדויק על כל 10 אגורות שהוא נותן לצדקה, **אבל יש בזה סוג של 'מסירות נפש', כי 'למעשה' - הכל זה חלק של הנפש שלך, והנה אתה נתת את זה לצדקה, ופתחת את כיסך וליבך, וממילא פתחת שערי שמים...**

ולכן קודם התפילה צריכים לתת פרוטה לצדקה, וזה עוזר ומסייע להעלאת התפילות, והמקור הוא בגמרא (ב"ב י.): **רבי אלעזר יהב פרוטה לעני והדר מצלי** (רבי אלעזר נתן פרוטה לעני ואח"כ התפלל).

וזה ענין **זמן של צדקה** - בימי **חודש אלול**, קודם **'הימים הקדושים'** - ר"ה, יוה"כ וסוכות, שהם ימים גבוהים מאד, ונקראים **'ימים נוראים'**, ומה פירוש **'נוראים'**? כתיב אצל יעקב אבינו, שאמר על מקום המקדש (בראשית כח, יז): **"מַה 'נּוֹרָא' הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם"**; נמצא ש**'ימים נוראים'** הכוונה **ימים ששערי השמים פתוחים**, ואם מתפללים עתה, התפילות נכנסות!

והזכרנו את המובא בדברי מהאר"י הקדוש, שמיום ר"ח אלול שערי השמים פתוחים, וישנה 'עת רצון' כמו בפתיחת ההיכל, ומתגלים עכשיו כל השורש של י"ג מידות הרחמים [ויש נוהגין לומר זאת בעת פתיחת ההיכל], כי עכשיו שערי השמים פתוחים! ואם הם פותחים -

ז. בכל חודש ישנו צירוף אחר של שם הוי"ה המיוחד לאותו החודש, והוא מוזכר בתפילת מוסף של ר"ח, ונדפס ברוב הסידורים.

צריכים להכניס 'סחורה'... צריכים להכניס תפילות! **הארמון של המלך פתוח, ואתה מסתובב ומדבר... הרי אתה יכול להיכנס ולחטוף אוצרות! - 'לא, יש לי עוד זמן'... מה איתך?!... אתה יודע אילו אוצרות מחכות בשבילך? תנצל כל שניה, כל רגע, עכשיו יכולים לפעול את הכל אצל הקב"ה!** אבל אדם צריך סייעתא דשמיא שיזכה לזה, שזה **הלימוד של הצדיקים**...

והנה, כשעומדים אנו קודם ימים כה נוראים, עם מה אנחנו מכינים את עצמנו? **עם מצות צדקה! הקב"ה מסתכל: 'מה אתה עושה'? אתה עושה צדקה?...** וזה סובב בכלליות על כל הטרחות והיגיעות שלנו כדי להגיע לרבינו הקדוש - שזה עולה הרבה כסף וטרחה וכו', וזה ג"כ נחשב לצדקה, כמובן, **אבל באותו זמן** צריכין לראות לעזור לשני כמה שאפשר - הן בענייני חיזוק, לחזק את השני, וכן **בכל מיני עניינים** - לדאוג גם בשביל השני, **בצדקה בגשמיות!**

וכאן המקום לעורר שוב: אנחנו מתקרבים לחג הסוכות, וצריכים לעזור לכולם שיזכו לחגוג את החג בשמחה, **ועכשיו הוא הזמן להתחיל עם זה!** לא לגיד 'אחכה עד ערב סוכות'... **עכשיו זה 'ערב סוכות'! עכשיו ממש!**

והנה ידוע אצל העולם, שיש מושג של **'קמחא דפסחא'** קודם חג הפסח, שזה דבר גדול מאד, **ומדוע שלא יהיה גם 'קמחא דסוכותא'?...** ואכן, בחג הסוכות לא צריכים את ה'קמח שמורה' של המצות, אבל זה ג"כ **'קמחא'** - שיהיו חלות טעימות לכבוד יו"ט... וכן שאר צרכי החג שצריכים בחג הסוכות לא פחות ממה שצריכים לחג הפסח...

ועל־כן אנחנו מבקשים מכל משפחה שיתרמו כמניין **נ"ר** - תביא נ"ר! "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם"! תדליק נר! והנר הזה יעזור לך לחפש **'בגנזיא דמלכא'** - בגניזה של המלך (כמובא בדברי רבינו בליקו"מ ח"א סי', ער"ה), זכית להדליק **נ"ר** לכבוד **'קמחא דסוכותא'** - תרמת 250 שקלים, ואתה זוכה לעזור לכולם לעשות את החג בשמחה, **וגם אתה!** וכמו שאמר רבינו בפירוש (שיחות־הר"ן, סי' קנ): **'אצל מי שאני לוקח - לו אני נותן'**; אתה נותן? אתה תקבל! אתה לא צריך לדאוג! רק בשביל זה צריכים אמונה... אדם חושב שבגלל שהוא נותן - נחסר לו, **אבל רבינו אומר בפירוש, שכל החשיבות של צדקה היא אמונה, וכמו שכתוב** (בראשית טו, ו) **"וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה' - אתה מוציא את הכסף מכיסך הפרטי, או מ'חשבון הבנק' שלך, וזה נראה לעת־עתה שחיסרת לעצמך כסף, אבל 'אני מאמין שאני מקבל הרבה ריביות על זה!'...**

כי־כן הוא תמיד בעניין של **צדקה**, מה שאדם מוציא - הוא מכניס! המשנה אומרת (שבת א, א): **"יְציאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע" - אתה מוציא 'שתים' בצדקה לכבוד שבת־קודש ויום־טוב, ואתה מקבל בחזרה כפול - 'ארבע'!** וממילא זה 'עסק טוב'... זה 'עסק משתלם'... זה לא 'מְנָיוֹת'

ו'הימורים' וכל־מיני שטויות שיש לבני־אדם - עד שאדם מוכן לאבד **שישה מיליון שקלים** על הימורים, השם ישמור! **אתם מבינים? ששה מיליון שקלים!** להיכן אדם מגיע... **הצדקה הזאת היא צדקה 'על בטוח'! אתה לא 'מהמר'... אתה מכניס בבנק - והרי מצד הבנק יש 'ביטוח' ו'אחריות', וגם בעניין צדקה כך הוא, ולא רק שזה 'מבוטח' אלא מוסיפים לך! זה 'בנק' שהוא מוסיף 'ריבית'!** וכמו שאכן יש 'חשבונות בנק' כאלה - שנותנים **'ריבית'**[ח], כן בעניין צדקה - הקב"ה משלם חזרה בריביות גדולות... ה**'עסקה'** של הקב"ה זו **'עסקה טובה'**...

וזו ההכנה שלנו בחודש אלול - להיות חזקים במצוות צדקה, כל אחד כפי יכולתו, **כל אחד יצטרף לזה!** וכמה נפלא שאדם יצטרף **'לעשות צדקה ברוחניות'!** רבינו הקדוש אומר (ליקו"מ ח"א סי' קו) על הפסוק (תהלים מא, ב) **"אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל"** - אשרי מי שזוכה לתת שֵׂכֶל במי שחסר ממנו את זה... **מי שזוכה לעסוק בהדפסת ספרי רבינו והפצת ספרי רבינו - איזו צדקה עצומה זו! רבי נתן אומר: זו הצדקה הכי גבוהה שיש!** ומפרש עפ"י זה את הכתוב (תהלים קיט, קמב): **"צֶדֶקְתְּךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת"** - הצדקה שהולכים להפיץ את התורה של הצדיקים, זו הצדקה הכי גדולה! כי מה עשית? הגעת לאדם עני ואביון, ואיזה 'עני ואביון'? אומרת הגמרא (נדרים מא.): **'אֵין עָנִי אֶלָּא בְּדַעְתָּה'**; ויכול להיות שיש לו המון כסף, הוא 'גביר' עשיר מאד... לא חסר לו חשבונות ב'בנק'... אבל אין לו שכל! [אם אדם יכול להגיע לכזה דבר - לאבד כ"כ הרבה מיליונים ב'הימורים' ברגע אחד - הוא צריך הרבה שכל...], **צריכים להכניס באדם שכל!**

וכי יש מקום לקנות שֵׂכֶל? מוהרא"ש היה תמיד אומר: **'אם היה מקום שאפשר בו לקנות שֵׂכֶל, הוא היה עשיר מופלג'**... מי שיכול למכור שכל לבני אדם - הוא היה עשיר גדול מאד... אבל אנחנו לא צריכים **למכור** את זה - אנחנו **מזכים** את כולם! מביאים לאדם איזה ספר או קונטרס: **'תיקח איזה משהו ותקרא מה כתוב פה! לא מבקשים ממך כסף, לא מבקשים כבוד, לא שום דבר! מבקשים שתעמוד רגע ותחשוב 'איפה אתה בעולם', 'מה יהיה איתך', 'איפה אתה עכשיו' - אתה ב'חודש אלול', ועוד מעט מגיע ר"ה... תפתח את הַשֵּׂכֶל!**

זהו: **"אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל"** - שאדם זוכה ליתן שכל בדל הזקוק לכך, ומה יתקיים עי"ז? ממשיך דוד המלך: **"בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה'"** - אם יֶשְׁנָהּ איזו גזירה רעה, ח"ו, זה נמתק ממנו! **עשית צדקה וחסד? הפצת את האור של רבינו? הדפסת ספרים והבאת אותם אל העם? "בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ**

ח. ופה בארץ ישראל צריכין להיזהר ביותר מאיסור של ריביות, כי אמנם בכל ה'בנקים' בעולם יש את העניין של 'ריבית', אבל אצל הגויים לא צריכים 'התר עסקא', משא"כ פה בארץ ישראל, צריכים להיזהר שיהיה הכל על־פי **'התר עסקא'** [ואכן, על־פי ההלכה ואפילו על־פי הרבנות יש בכל בנק 'התר עסקא', ונותנים ריבית על־פי זה].

ה'" - הקב"ה ימלט אותך מזה! **אתה לא תפסיד כלום! ולא רק ש'לא תפסיד', עוד תרוויח בלי סוף...**

ולכן צירוף חודש אלול יוצא מן הפסוק: "וּצְדָקָה' תִּהְיֶה' לָּנוּ' כִּי' נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת" וגו', כי חודש אלול הוא **זמן מיוחד ביותר** לעסוק במצוות צדקה! ואכן, בכל השנה כולה יש ענין לעסוק במצוות צדקה, אבל כמה יותר בחודש אלול - ליתן צדקה, לחזק אנשים באיזו דרך שהיא...

והגמרא אומרת (כתובות נ.) על הפסוק (תהלים קו, ג) **"עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל עֵת" - 'זה הזן בניו ובנותיו'**; בבית שלך תעשה צדקה! תשמור שיהיה רוגע ושמחה בתוך הבית! שיהיו מילים טובות! **אתה מוכן לחזק איזה יהודי ברחוב ולהפיץ לו, אבל איך נראה הבית שלך?!... 'הבית שלי בסדר'... תראה לעשות צדקה בבית! שיהיה שיתוף פעולה מלא בבית, ולעזור אחד לשני! ובפרט כשזה מסירות נפש בשביל המשפחה כשאדם נוסע לשבוע ימים לרבינו - מה עושים? מקדימים הרבה עזרה כדי 'לכסות' את זה... אדרבה, מכינים את הכל שיהיה הכל מסודר, ורואים שהכל ילך בדרך אהבה, שלום ושלוה, הכל נכלל ב'מצות צדקה', ומקיימים בזה "עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל עֵת"; וא"כ, לא משנה היכן תהיה אח"כ -הקדמת להשקיע ב'צדקה' הזו!**

זו ההכנה שלנו **בחודש אלול**, שהוא מיוחד בעניין של "וּצְדָקָה' תִּהְיֶה' לָּנוּ' כִּי'" - הצירוף של חודש אלול.

וכל זה נכלל במה שמגלה לנו רבינו בפסוק "**אֲנִי לְדוֹדִי**", דהיינו שאני רוצה להתקרב להקב"ה **בלימוד התורה, בעבודת התפילה, בצדקה וחסד, 'אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַאֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאֲנִי יָכוֹל!'** ועתה הוא המבחן - בימים אלו של חודש אלול...

ובאותו זמן אדם צריך לדעת ש"**וְדוֹדִי לִי**" - שזה לא פחות חשוב מן ההתחלה של הפסוק, והם הולכים ביחד... אתה אומר **'אֲנִי לְדוֹדִי'** - שאתה אוהב את הקב"ה, ואדם עלול לחשוב: 'אכן אני אוהב את הקב"ה, אבל הקב"ה אוהב אותי? הקב"ה צריך אותי?'... יש תמיד אצל בן אדם כזאת קטנות המוחין - 'מי צריך אותי'... וכן הוא בהרבה עניינים, ובעיקר בשלום-בית, שאדם מצידו: **אני אוהב, ואני רוצה, אבל אוהבים 'אותי'?... מישהו בכלל אכפת לו 'ממני'?...**

ואת זה רואים במיוחד אצל ילדים, שהם **צמאים מאד** לקבל הערכה והחשבה - הן מן ההורים והן מן המחנכים, **הם צמאים לזה! זו החיות שלהם!** חושבים שהילד סתם מדבר ומפריע וכו', **אבל על הפרצוף שלו כתוב במילים ברורות וגדולות: 'תֵּן לִי תְּשׂוּמֶת לֵב'!... זה מה שצועק ממנו! ואפילו ילד שהוא משתולל ומתפרע וכו', וחושבים כולם 'איזה פרא אדם הוא'... אתה פשוט לא יודע איך לקרוא את ה'כתב' שיש לו על הפנים! אתה לא מבין את זה! כי במילים אחרות הוא אומר: "אֲנִי צָרִיךְ תְּשׂוּמַת לֵב!"... תן לו 'תשומת לב', ותראה פתאום איזה**

צדיק הוא... הוא ממש צמא לעניין של קִרְבָה, שהוא יֵדע שאוהבים אותו! כי הוא מצידו מוכן להיות טוב - ואמנם ילד לא יודע בדר"כ מה הפירוש 'להיות מוכן', אבל זה מוטבע בו בתוכו, ילד הוא אוהב את האבא והאמא שלו, אבל השאלה שלו היא תמיד: **'אותי אוהבים? מישהו אוהב אותי?'...**

ודעו זאת היטב, שאם הילד לא מקבל את תשומת הלב המספקת בעודו צעיר, וכך הוא מתגדל, הוא סובל אח"כ הרבה בחיים... הוא תמיד מרגיש 'מישהו צריך אותי? מישהו מתעניין ביֹ?'... וזה גורם לו כל מיני בעיות אח"כ - כשצריך להתחתן ולבנות בית, **הוא לא מבין איך הולכים ומסתדרים הדברים האלו - 'אני אוהב, ואוהבים אותי', הוא לא מבין את זה...**

וזה הסוד של **'כוונת אלול'** - **"אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי"**! **'אֲנִי לְדוֹדִי'** - אני אוהב את הקב"ה, **ויחד עם זאת אני צריך לדעת ולהאמין[ט] שהקב"ה אוהב אותי!** שזה **'וְדוֹדִי לִי'**... וכל התורה כולה מלאה עם זה - איך הקב"ה אוהב את עם ישראל, וכמ"ש (דברים ז, ו) **"כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹקֶיךָ בְּךָ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"**; וכן מובא בפסוקים רבים - איך שהקב"ה אוהב את עם ישראל, ואיך שהקב"ה רוצה רק את הטובה של עם ישראל [ובפרט פסוקי **ספר דברים** מלאים עם זה], ואדם צריך להאמין בזה ולדעת את זה: **אָכֵן כֵּן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתִי!**

ואמנם לפעמים יש לאדם שאלות על זה: 'אם הקב"ה אוהב אותי, אז למה קרה לי כך וכך?'... על זה כתוב בפירוש (עמוס ג, ב) **"רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל עֲוֹנֹתֵיכֶם"** - דווקא מחמת שהקב"ה אוהב את עם ישראל מכל אומות העולם, לכן לפעמים יש כל מיני דברים שהקב"ה מזכיר אותנו על-ידם לחזור אליו! כי אם לא מדריכים את האדם בהדרכה נכונה וישרה [שזה כל העניין של תחילת פרשת השבוע: **"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ"** - אם אדם לא מקבל איזו הדרכה בתוך **'שופט ושוטר'** שיכוון אותו אל המקום הנכון], והוא הולך בדרך קלוקלת, אזי הקב"ה שולח לו **'תזכורת'** כדי שישוב בתשובה שלימה... **לפעמים כשאדם סובל בחיים, זה לא כדי ח"ו לנקום בו ולגרום לו צער ונזק ח"ו, אלא הכל כדי להזכיר לאדם: אוהבים אותך ומחכים עליך, ואתה לא מבין שפה אחרת...** ואתה כמו הילד הזה, שמתפרע ומשתולל וכו', ולפעמים הוא מקבל איזו מכה כדי להחזירו לדרך הישר...

ט. מדוע גם **'לדעת'** וגם **'להאמין'**? כי **'דעת'** ו**'אמונה'** אמנם הם נראים כמו שני דברים נפרדים, כי צריכים אמונה תמימה, אבל באמת הם **מוכרחים** ללכת ביחד, וכמובא בדברי רביז"ל (ליקו"מ ח"א סי' רנה), שאם אדם יאמין, ולא יצרף דעת לאמונה שלו - זה לא יחזיק מעמד, למה? כי הוא יאמין בהכל, ויבוא להאמין ח"ו גם באמונות כוזביות, כי הוא לא יודע **'במה'** להאמין, ולכן צריכים לצרף לאמונה **'דעת'**; וכן הוא לענייננו: אדם צריך **'לדעת ולהאמין'**: "הקב"ה אוהב אותך!".

הקב"ה יודע בדיוק איך לקרב את האדם, ולפעמים הוא מביא לו מצב לא נעים, וכל התכלית היא לדעת שזה 'כי הקב"ה אוהב אותי והוא קורא לי! ישנתי בשינה עמוקה, ולא שמעתי, והנה זה מעורר אותי!'...

עתה, **בחודש אלול**, הוא הזמן להתעורר מן השינה; מתחילים לתקוע בשופר, ושומעים את קול השופר, ואומר הרמב"ם לשון מאד נפלאה[1]: **'רֶמֶז יֵשׁ בְּתְקִיעַת שׁוֹפָר, עוּרוּ יְשֵׁנִים מִשְּׁנַתְכֶם, וְנִרְדָּמִים הָקִיצוּ מִתַּרְדֵּמַתְכֶם'**; כל השנה ישנת היטב - כמו דוב, שהוא הולך לישון כמה חודשים... ובפרט בחורף, קר לו, והוא נכנס לאיזה עץ וישן שם במשך כמה חודשים... אבל כשמגיע הזמן, הוא מתעורר היטב! כך מתקיים בחודש אלול - **'עוּרוּ יְשֵׁנִים מִתַּרְדֵּמַתְכֶם'**! מגיע חודש אלול - מעוררים אותנו עם תקיעת שופר!

וכאמור, בשביל להגיע לרבינו צריכים הכנה... וההכנה היא עתה, בחודש אלול! לא יכולים לבוא 'פתאום' לרבינו... 'הנה אני פה!'... וכמו שיחתו של רבי נתן שהזכרנו בתחילת השיחה: **'מן היריד של קובליטש אתה כבר אצל רבינו?!'...** וצריכים להכין לפני כן חודש של הכנה, שהוא חודש אלול, שמתקיים בו (תהלים פא, ד) **"תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ' שׁוֹפָר"**, ואמרו צדיקים שזה רמז על תקיעת שופר **בכל חודש אלול**, שזהו 'תִּקְעוּ **"בַחֹדֶשׁ"** שׁוֹפָר'.

ואכן, מצות תקיעת שופר היא בר"ה, וכמו שדורשים חכמינו הקדושים על הפסוק הזה, שזה "תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר **'בַּכֵּסֶה'** לְיוֹם חַגֵּנוּ" - מחמת שהוא היום הראשון של השנה, ותחילתו של חודש תשרי, הירח **מכוסה** ולא מתגלה, אבל יש גם רמז של 'תִּקְעוּ **"בַחֹדֶשׁ"** שׁוֹפָר' - בכל חודש אלול, שהוא חודש שלם שתוקעים בו בשופר, ומעוררים אותנו מן השינה: **זהו, צריכים להתעורר! השופר הוא כמו 'שעון מעורר' - אנחנו צריכים להכין את עצמנו! ותזכור היטב, שהחודש הזה ניתן לנו במתנה שבו יכולים לתקן את הכל!**

אז ההתחלה והבסיס הוא: **"אֲנִי לְדוֹדִי"** - תגיד להקב"ה **'רבש"ע, אני אוהב אותך! אֲנִי לְדוֹדִי - אני מרגיש שאתה ה'דוד' שלי, אתה 'אוהב' שלי!'** אבל באותו זמן אתה צריך לדעת ש**"וְדוֹדִי לִי"** - הקב"ה אוהב אותי! **להאמין בזה! כן, הקב"ה אוהב אותי!** אתה כ"כ חשוב ויקר בעיני השם יתברך! **כל יהודי, כל נשמה, לא משנה מה עבר עליו בחיים, מאיזה רקע הוא בא, מהו ה'עבר' שלו, זה לא משנה!** הרי הוא **'תינוק שנשבה בין העכו"ם'**, ויש בגמרא (שבת ס"ח., ועוד) סוגיא שלימה בעניין הזה של **'תינוק שנשבה בין העכו"ם'** - הוא התגדל בין גויים והוא לא יודע מאומה, הוא לא היה **'בית רבי'** - לא הגיע אף-פעם לתלמוד-תורה, ולא יודע בכלל מה זה... והרי לא יכולים לחייב אדם

---

1. רבינו מצטט את הלשון הזאת בליקו"מ ח"א סי' ס'. יש החושבים שזה פסוק, אבל זה לא פסוק... המקור לזה הוא בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה, פרק ג', הלכה ד'.

כזה על כל מצוות התורה - הוא 'תינוק שנשבה'... אבל ברגע שבאמת מקרבים אותו, ומוציאים אותו מן השבי שנשבה בין הגויים ובין כל הקליפות, הוא מקבל עכשיו חיים חדשים...

זהו: **"וְדוֹדִי לִי"** - 'הקב"ה אוהב אותי ומחכה לי, ולא משנה מאיפה באתי, אני מתחיל מהרגע הזה!'.

והנה אמרנו, שבמילים **"אֲנִי לְדוֹדִי"** מונח שם **'אֵל'** בראשי־תיבות, שהוא שם של **'חסד'**, שאדם צריך לדעת: 'הקב"ה תמיד מצפה עלי, ואני צריך לעשות חסד עם עצמי! עלי לעשות חסד עם הגוף שלי ולהביא אותו לתורה ותפילה' וכו'. והמילים **"וְדוֹדִי לִי"** הן ראשי־תיבות **'לוֹ'**. ויוצא לנו, שאם קוראים את ראשי־תיבות בסדר הפוך, כך הוא: **'לוֹ לֹא'**. ולכאורה זה נראה כשתי מילים הסותרות זו את זו - או שזה **'לֹא'**, או שזה **'לוֹ'**... **אבל בחודש אלול מתחברים שני הדברים האלו ביחד, שכפי שאדם מקיים "אֲנִי לְדוֹדִי" - ראשי־תיבות 'לֹא', כלומר: שהוא תמיד מסלק את כל ה'עבר' שלו מן השכל, והוא מתחיל תמיד מחדש, ויודע שכל מה שזכה עד עכשיו זה בגדר 'לֹא' ממש, הוא יזכה להגיע ל"וְדוֹדִי לִי" - ראשי־תיבות 'לוֹ', יזכה להיות לו יתברך!**

והסוד הזה מונח ב'מזמור לתודה' שאומרים בתפילת שחרית אחר 'ברוך שאמר', ששם כתיב (תהלים ק, ג): "הוּא עָשָׂנוּ **וְלוֹ**' אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ"; וה'כתיב' של הפסוק הוא **'וְלֹא'**, וה'קרי' הוא **'וְלוֹ'**, ולכאורה זה נראה כמו סתירה בפסוק - או **'לו'** אנחנו', או **'לא** אנחנו'... אבל רבינו מגלה לנו, ששני דברים אלו הולכים ביחד: כפי שאדם זוכה להיות בבחינת **'לא'**, והוא יודע: עדיין לא התחלתי כלום, ורק עכשיו אני מתחיל חיים חדשים! מה עבר עלי בכל חודשי השנה - אני לא יודע, ואני לא צריך אפילו לחשוב מזה... אני יודע שבאמת היה **'לא'**... אזי עתה, בחודש אלול, הוא זוכה לבחינת **'לו'** - שהוא רץ אל הקב"ה, והוא יודע היטב: 'הקב"ה אוהב אותי ומחכה עלי!'... וכך זוכה לקיים את ה**'לו'**, שזה **"וְדוֹדִי לִי"**, לדעת שהקב"ה רוצה לקרב אותי! ואזי מתחברים שני דברים אלו ביחד, וזהו הסוד של חודש **אלול** - שצירוף שניהם, **'לֹא לוֹ'**, הוא מילת **'אֱלוּל'**.

ואת העניין הזה, רבינו הקדוש מכנה בשם של **'שני סוגי בקיאות'** שאדם צריך להיות בקי בהם ב'דרך התשובה'; וכמשל לגשמיות: אדם רוצה ללכת בדרך גשמית, הוא מוכרח לדעת לאן הוא הולך... אתה רוצה לצאת לדרך - לאיפה אתה הולך ולאן אתה רוצה להגיע?...

בשנים האחרונות התחדש ענין תוכנת ה'וויז', שזה אחד מן החידושים של הבריאה שהתחדשו בימינו אלה, ובו כותבים בדיוק מהו היעד שרוצים להגיע אליו, והוא מסכם במדויק: כמה זמן ייקח להגיע, והיכן הוא היעד וכו', אבל בכלליות - וכי אדם יודע את הדרך לילך?... הוא מוכרח שמישהו ילמד אותו - יראה לו

באיזה ספר או איזו מַפָּה ויסביר לו את הדרך איך להגיע... הכלל, צריך תמיד להיות לאדם איזו 'תוכנית' איך להגיע אל היעד!

בנוסף, צריכים ללמד לאדם שאם לפעמים יש איזה מחסום וכדו' - צריכים לעשות סיבוב ועיקוף וכו', ולפעמים גם צריכים לנסוע מעט אחורה וכו', והכל כדי להתקדם על הדרך הנכונה ולהגיע אל היעד לשלום.

אומר רבינו: בחודש אלול נפתחת **'דרך התשובה'**; הרי עכשיו אנחנו חוזרים תשובה - חוזרים אל הקב"ה, ונפתחת ה**'דרך'** לתשובה... אדם אומר: 'איפה הייתי כל השנה? אני לא יודע... עכשיו אני שומע תקיעת שופר, ומתעורר מן השינה שלי!'... - מעוררים אותנו ע"י קול השופר, ועלינו להתקדם הלאה ולהגיע לאיזה מקום... **אומר רבינו: אנחנו צריכים להיות 'בקיאים בדרך' - ללמוד את הדרך, ולדעת איך להתקדם בה, ואיך להגיע למחוז-חפצנו לחיים ולשלום...**

ראש וראשון, אדם צריך לדעת ולהאמין שיש אפשרות להגיע! אין דבר כזה שזה בלתי אפשרי להגיע אל היעד! אם ילמדו אותך את הדרך הנכון, ויסבירו לך היכן יש 'מחסומים', ואיפה צריכים לעשות 'סיבוב', ואיך שלפעמים צריכים לנסוע קצת אחורה, סוף כל סוף תזכה להגיע! **ואדם שהוא מוכן לקבל את זה - יהיה לו אושר החיים!** וזה שייך בכל העניינים שישנם, וכמו שהזכרנו לעיל:

לימוד התורה: אדם יֵדע שיש דרך שהוא יכול לזכות ללמוד תורה! ואכן, זה קשה לפעמים, ומגיע לידי בלבולים ומחסומים וכו', אבל הצדיקים מחזקים אותו: **'תמשיך ככה! אתה לא מבין? אין לך עכשיו ישוב הדעת? תגיד את המילים, תגרוס!'...** וכהלשון של רבינו ז"ל: **'אֵין צְרִיכִים בְּלִמּוּד אֶלָּא אֱמִירָה בְּעָלְמָא'** - תמשיך הלאה!

תפילה: אתה מגיע לתפילה, והנה אין לך חשק... 'אין לך מוח'... **תגיד את המילים!**

וכן הוא בעשיית **צדקה וחסד**, וכן הוא בעניין **שלום-בית:** אדם צריך לשמור על השלום-בית שלו, והוא טוען: 'אבל אין לי שום חשק לזה'... אני לא יודע בכלל אם אפשרי שיהיה דבר כזה'... **ומלמדים אותו: אתה תעשה את הפעולות רק באופן חיצוני! תעשה את מה שאתה צריך לעשות כמו 'רובוט'!**

ל'רובוט' אין שֵׂכֶל, והתפקיד שמכניסים לו בהוראות - זה מה שהוא עושה... **ולפעמים בן אדם ג"כ צריך להיות כמו 'רובוט' - לעשות את הפעולות שהוא מצווה עליהן, ותו לא!**

ברם, בשביל זה צריכים 'טכנאי' מומחה שיכוון אותו בדיוק לעשייה הנכונה... אם יהיה 'טכנאי' שיכניס בהוראות של ה'רובוט' תוכנית לא נכונה - הוא יתחיל להשתולל, והוא עלול להחריב את הכל, השם ישמור... ולכן צריכים 'טכנאי' מומחה שמבין בזה ויודע להכניס בו את התוכנית

הנכונה, ואז ה'רובוט' עושה את הכל כמו שצריך... הוא מתנהג ממש יפה... **אבל 'רגש' אין לו, הוא עושה את הכל בתור 'רובוט'...**

כן הדבר בגשמיות, ורבינו מלמד אותנו שכך צריכים לפעמים גם ברוחניות... אומר רבינו: **אם אתה תתחיל לעשות את הדברים שאתה צריך לעשותם - כמו 'רובוט', דהיינו אפילו 'בלי לב' - בלי שום חשק ורגש כלשהו, סוף כל סוף זה יגיע!**

ורבינו אומר את זה לגבי כל מיני דברים: לגבי **לימוד התורה** - כאמור לעיל, שאדם צריך להתחיל ללמוד אף כשהוא לא מבין שום דבר, וכן אומר רבינו גבי **תפילה**: אדם מתחיל להתפלל, והוא מרגיש שעדיין אין לו שום חשק... לא מרגיש שום דבר... אומר רבינו: **תתחיל להתפלל!** ומה יהיה? **פתאום תתעורר בתוך התפילה בכמה מילים מסוימות, ותגיד את זה בהתלהבות גדולה לכמה רגעים, והנה זכית!**

ואומר רבינו בתורה צ"ט הנ"ל, שאחר שהאדם אמר כמה מילים של תפילה בהתעוררות, כל מה שהוא התפללת מקודם בלי שום חשק והתלהבות, הכל עולה למעלה בתור **'טרמפ'** יחד עם התפילה שהתפללת בהתלהבות... וכמשל לקרונות רכבת שעומדים ללא שום תזוזה, מחמת שאינם מחוברים למנוע-הקטר, והנה מגיע קטר אחד בלבד - והוא כבר מושך את כל הקרונות אחריו, ונוסעת רכבת ארוכה מאד... כן הוא לעניין התפילה: כל אלו התפילות שלא היה בהן שום חשק וכו' הן קיימות ועומדות, וכשמגיע החשק באלו הרגעים שבהם אמרת כמה ממילות התפילה בהתלהבות וכוונה - הוא מושך אחריו את כל התפילות האחרות, וזה כבר עולה אל המקום שצריכין להגיע...

זה העניין האמור, שאם אדם מתחיל ללא שום חשק, וכמו 'רובוט', סוף כל סוף יגיע אל היעד!

ורבינו אומר את זה גם לגבי **שמחה** (שיחות הר"ן, סי' עד), שלפעמים אדם הוא לא כ"כ שמח... הוא עצוב ומדוכא, שבור ורצוץ, עד שהוא לא יכול בכלל להוציא חיוך מהפנים שלו... הפה שלו דבוק כמו דבק, ובלתי אפשרי שייראה שם איזה חיוך... אומר רבינו: **תכריח את עצמך!** תמתח את השפתיים באיזו דרך, ותלביש חיוך! ומה יהיה? פתאום תראה שאתה באמת שמח... כי (משלי כז, יט) **"כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים"** - אתה באת הביתה, והלבשת חיוך על פניך בעל כורחך, ולא יודעים מה באמת בתוך הלב שלך - שאינך שמח, **רואים את החיוך אז מחזירים חיוך, ואם מחזירים לך חיוך יהיה כבר ענין אחר לגמרי... יהיה שלום ואהבה נפלאים...**

כללו של דבר: רבינו הקדוש מלמד אותנו, שאת כל העבודות שבעולם מתחילים לעשות **'למעשה'** - באופן **'פרקטי'**, דהיינו: **'לקיים במציאות'**! הן עם לב, והן בלא לב, זה לא משנה! אתה צריך לעשות ולקיים! ואזי תראה שסוף כל סוף זה מגיע...

ובשלום־בית זה לימוד **הכרחי**, כי לא בכל פעם אדם באמת מרגיש את מה שהוא צריך לעשות, הנה הוא מרגיש: 'מגיע לי', 'אני צודק, והיא לא צודקת', או האשה אומרת: 'אני צודקת, והוא לא צודק', וממילא זה יוצר דברים לא נעימים, משא"כ אם אדם מוותר, והוא **עושה** אפילו **בלי להרגיש** - סוף כל סוף ירגיש טעם נפלא... אם יזכה לקבל באמת את הלימוד של הצדיקים, ויודע שעליו לעשות את הכל כמו 'רובוט' - הנה הוא מכניע את הראש, והנה הוא מגביה את ראשו, מזיז לכאן ולכאן וכו', וכך האדם עושה - אפילו בלי להרגיש - כדי שיהיה שלום, אזי אף שבתחילה זה רק 'מן השפה ולחוץ' - הוא רק עושה את התנועות שצריכין, בלי שום 'רגש' כלל, אח"כ מגיע ה'רגש' והשמחה והשלום, ומתחילים לאט לאט להרגיש את הנעימות של זה...

ומדוע '**לאט לאט**'? כי זה דבר שלוקח זמן, ולא בכל פעם זה 'על הרגע' נעשה ומתקיים, אבל אם הולכים **לאט לאט** - סוף כל סוף זה מגיע! אם יש בחיצוניות ובשטחיות רוגע ושלווה - ולא זורקים כיסאות, ולא מעיפים כלים, ולא שוברים חלונות, ולא משתוללים - אז יש כבר מקום שאפשר להתחבר... ובפרט אם יש לאדם רצון, והוא מוכן להשקיע!

ו'**מוכן להשקיע**' הכוונה דווקא בשעה שזה לא כ"כ קל, שהנה שמעת דיבור 'לא במקום', והיתה איזו 'תקרית' לא נעימה, וקרה משהו לא כפי רוחך, **תשתוק ותקבל את זה!**

וזה אחד מהלימודים הגדול בתורה זו של רבינו - **תורה ו**', שרבינו אומר: '**עִקַּר הַתְּשׁוּבָה - יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק**'; ולפי דברי רבינו, זה חלק מ'**כוונת אלול**', שאדם ידום וישתוק על בזיונו. נמצא שבחודש אלול בפרט, אם מגיע לאדם איזה ביזיון וכדו' - **עכשיו זיכו אותך עם 'כוונת אלול' באופן גדול!** רק תעמוד בניסיון ותחזיק מעמד... '**יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ**' כבר התקיים בך, שמעת את הביזיון, וזה היה בשפע... ה'**יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ**' התקיים 'עם כל ההידורים'... ועכשיו עליך לצרף לזה את שתי המילים האחרונים: '**יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק**' - הבה ונראה אם תוכל עתה תבצע את זה! '**יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ**' כבר היה, ועכשיו יש שתי אופציות: או שאתה מחזיר בחזרה כפליים, ואתה מאבד שליטה, רח"ל, ומתחיל להשתולל ולצעוק וכו', ומה גרמת? **שרק אז תתחיל באמת "לשמוע ביזיונו"... אם לא שמעת מספיק - עכשיו תתחיל לשמוע מה שלא חלמת שאי־פעם תשמע...** אבל אם תקיים '**יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק**', ותזכה להחזיק מעמד, ותזכור היטב את המאמר: "**סובלים קצת כדי שלא תצטרך לסבול הרבה**" - אתה סובל קצת את הביזיון הזה ומתאפק, וממילא תראה אח"כ שהכל יתהפך לטובה... **אם אדם מחזיק מעמד והוא שותק, הוא שומע את הביזיון והוא דומם ושותק - הכל יתהפך! אתה תבקש סליחה, אשתך תבקש סליחה, והכל יסתדר!** אבל בשביל זה צריכים 'עצבים חזקים'...

אומר רבינו שזה '**כוונת אלול**'; ומה זה

קשור ל'**כוונת אלול**'? על זה אנחנו באמצע להסביר: כאמור, '**דרך התשובה**' יש לה שני כיוונים: "**בקי ברצוא**" - לרוץ ולהתקדם בדרך אל היעד, אבל באותו זמן צריך להיות "**בקי בשוב**" - שלפעמים אדם צריך להיות מצומצם... עכשיו באמצע הדרך ישנו איזה 'מחסום', ועליך לעשות 'עיקוף' או 'ללכת אחורה', וזה בסדר... **כי יחד עם זה שאדם צריך כיסופים ורצונות להגיע אל המדרגות הכי גבוהות, ובפרט בחודש אלול, שהוא רוצה 'לעשות את הכל' - לסיים את הכל, ללמוד, להתפלל, לעשות מצוות, ובפרט מצוות צדקה, אבל לפעמים אדם מרגיש שהוא מצומצם... אז מה הניסיון? מה תעשה עכשיו? תהיה 'בקי בשוב'!**

הנה אתה שומע ביזיונות, וזה יכול להיות גם מעצמך - אתה שומע ביזיונות מעצמך איזה שאין לך שום חשק - לא בלימוד התורה, לא בתפילה והתבודדות, ו'זה כ"כ קשה לך כ"כ ממש לדבר כמה דיבורים אל הקב"ה'... אז מה עכשיו הניסיון שלך? עליך להחזיק מעמד ולהבין שככה זה הולך! **אי־אפשר תמיד רק לעלות ולעלות בלי הפסק!** וזהו כלל גדול בעבודת השם: '**בְּטוּלָהּ שֶׁל תּוֹרָה זוֹהִי קִיּוּמָהּ**'; וזה כלל גדול של רבינו, וזה החידושים הנוראים של רבינו שצריכים אותם תמיד! אמנם זה '**כוונת אלול**', אבל צריכים את **כל השנה כולה**! שזה בכלליות מה שרבינו תמיד מחזק אותנו: '**יְרִידָה לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה**'! אם עובר עליך עכשיו איזה דבר קשה או מצב קשה - הן ממך בעצמך, הן מצד הבית - מאשתך, או אשה מבעלה, והן מהחברים, עובר עליך עכשיו דבר קשה, ואתה 'בולע' את זה ולא מאבד את העשתונות, מה יהיה? **הירידה הזאת תתהפך לתכלית העליה!**

זהו הענין של '**בקי בשוב**' - שצריכים לדעת שזה עכשיו הרצון של הקב"ה! וזה דבר נפלא: משני המילים של "**בקי ברצוא ובקי בשוב**", מה מתחבר במיוחד ל'**דרך התשובה**'? ב"**בקי בשוב**" מונח בפירוש מילת **תשובה**, למה? כי שם צריכים את זה ביותר, בשעה שקשה לאדם, והוא רואה שלא הולך לו כ"כ כמו שרצה, אבל אם הוא מחזיק מעמד, והוא לא נופל בדעתו, והוא נותן לזה לעבור - סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה!

כי גם כשעובר על האדם, אסור לו לאדם 'לרדת על עצמו' ולומר "אני לא שווה כלום; כל התשובה שלי היא סתם; אני רואה שחזרתי למקום שהייתי"... **אין דבר כזה!**

וזה לימוד מפורש של רבינו בליקו"מ ח"א סי' כ"ה, שרבינו אומר: '**וְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרִבִּים**' - מי אלו '**החסידים**'? בזמן רבינו, הכינוי '**חסידים**' היה דבר חדש, כי רבינו הוא נין של הבעש"ט הקדוש, נמצא שרק זמן קצר לפני רבינו התחילו לכנות את דרך הבעש"ט '**תנועת החסידות**' וכו', ורבינו כבר אז אמר: '**וְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרִבִּים**' - התחילו הלימודים של הבעש"ט להתפשט בעולם, והיה כבר בפולניה, באוקראינה, בהונגריה וכו', היו צדיקים שהמשיכו את האור של הבעש"ט הקדוש [היה את

הבעש"ט הקדוש, המגיד ממעזריטש, הרבי ר' אלימלך וכו'], אז רבינו אומר: **'וְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרְבֵּה'** - את ה**'הרבה'** הזה אפשר לחבר למילת **'הַחֲסִידִים'**, או למילת **'טוֹעִין'**, דהיינו: **'וְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרְבֵּה'** - אפשר לומר שהכוונה **הרבה 'חסידים'** [היינו שהם **'חסידים הרבה'** במעשיהם], או שהם **טועין הרבה...**

ומהי הטעות שלהם? ממשיך רבינו: **'שֶׁפִּתְאֹם נִדְמֶה לָהֶם שֶׁנִּפְלוּ מֵעֲבוֹדַת ה'"** - שהנה הם התעלו בעבודתו יתברך, התקרבו לצדיק, קיבלו התעוררות נפלאה, החליטו 'אני אהיה איש כשר וצדיק, אלמד הרבה, שלום-הבית שלי יהיה הכי מושלם בעולם' וכו', ופתאום הוא נתקע... ולא רק 'נתקע' אלא לפעמים היתה לו ירידה ונפילה... אז מה הוא חושב? הוא חושב לעצמו: 'זה סימן שאני לא מצליח... היה לי רצון אמיתי, ואכן התקדמתי, אבל זה מראה לי שאני לא יכול להצליח עד הסוף'... ממשיך רבינו: **'וְהֶאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל, רַק מֵחֲמַת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה וְאָז מִתְעוֹרְרִין וּמִתְגַּבְּרִין מֵחָדָשׁ הַקְּלִפּוֹת שֶׁהֵם הַמַּאֲוֹוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְהַדִּמְיוֹנוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַמְנִיעוֹת, עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לַחֲזֹר וּלְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר הַקְּלִפּוֹת וְהַמְנִיעוֹת שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה וּמַדְרֵגָה מֵחָדָשׁ אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כְּלָל'.**

וממילא מובן מדוע **'וְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הָרְבֵּה'** - או שאתה **'חסיד הרבה'**, או שאתה **'טועה הרבה'**, זה לא משנה: **יש לך טעות!** רבינו מגלה לך שזה דבר הכרחי! **מוכרח להיות ככה!** למה? כי אתה עכשיו צריך לעלות למדרגה יותר גבוהה, ובגלל זה ככה קרה! כי הנה עשית באמת הרבה, השקעת בתורה, בתפילה, בעבודת השם, בקיום מצוות, בשלום-בית, באמת השקעת, והנה אתה חושב שמעכשיו צריכים תמיד רק לעלות ולעלות בלי שום עצירה... **וזו הטעות שלך - כי זה לא ככה בכלל...** וזה בגלל שעכשיו רוצים להעלות אותך למקום יותר גבוה - שאתה לא משיג את זה עדיין, שבזה אנחנו חוזרים למה שהתחלנו לדבר לגבי ה**'איני יודע'** - שאתה בכלל לא יודע מה שאתה יכול להשיג, **אתה לא יודע!** ורבינו אמר את זה **על עצמו!**

כותב רבי נתן בשיחות־הר"ן (סי' קנט): **'פַּעַם אָמַר לְפָנַי בְּדָרְךְ קִבְלָנָא: אֵיךְ זוֹכִין לִהְיוֹת יְהוּדִי? וְהָיִיתִי מִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד לְפָנָיו עַל זֶה, כְּפִי מַה שֶׁהָיִיתִי יוֹדֵעַ מִגְּדֻלָּתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ מִכְּבָר, אֲשֶׁר אִי־אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בַּמֹּחַ כְּלָל, וַעֲדַיִן נִדְמֶה בְּעֵינָיו שֶׁלֹּא הִתְחִיל כְּלָל'...**

רבי נתן השתומם מאד כששמע מפי רבינו **'איך זוכים להיות יהודי'**, כי הלא רבי נתן הכיר את רבינו**[יא]**, ותמה מאד: וכי רביונו אומר **'איך זוכים להיות יהודי'**?... מי **'יהודי'** אם לא רבינו הקדוש?!...

רבינו תפס את מחשבתו, ו**'עָנָה וְאָמַר'** לתלמידו רבי נתן: **'הֲלֹא בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי יֶגֶע**

יא. כפי שאמר רבינו בפירוש על רבי נתן: "הוא הכיר אותי קצת" [עי' הקדמת חיי מוהר"ן].

בִּשְׁבִיל עֲבוֹדַת ה', לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁאֶזְכֶּה לָזֶה, וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַמָּה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַכְשָׁו. וְכִי עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְסֹף וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ לֵידַע מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַכְשָׁו? כִּי לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ כְּלָל שׁוּם מְצִיאוּת וִידִיעָה מֵהַשָּׂגָה זוֹ, לִכְסֹף וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ אֵלֶיהָ' - זאת אומרת: בכל אלו השנים שרבינו הקדוש עבד את עבודתו הקדושה, עוד מימי קטנותו, וכי ידע והשיג מקודם ממה שישיג אח"כ... אדם יודע בפשטות: הוא צריך לעסוק בעבודת ה' - להתפלל, ללמוד, לתפוס מצוות, 'אבל ידעתי אל מה אדם יכול לזכות - שפותחים לו מן השמים את השכל ומראים לו כאלה דברים עליונים? לא תיארתי על דברים כאלו, וב"ה זכיתי לזה' - כך אמר רבינו, ותיכף סיים ואמר: **'אִם־כֵּן גַּם עַכְשָׁו, מִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁיֵּשׁ עוֹד לְהַשִּׂיג וּמַה שֶּׁאוּכַל לִזְכּוֹת עוֹד'** - כי מי שהוא חכם אמיתי, הוא עושה חשבון פשוט: **כפי שעד עתה לא ידעתי מה אוכל להשיג, כן עתה, מי יודע עוד מה יש לי להשיג ולדעת עוד?... כפי מה שיש עוד להשיג ולדעת, אינני מתחיל אפילו להתחיל לדעת משהו...**

זה הלימוד של רבינו, ועל זה אומר רבינו: **'טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה'** - כי אדם טועה בזה, ושואל: 'למה קרה לי כזאת ירידה ונפילה? למה נפלתי? למה נכשלתי?'... והוא מוכן "להרים ידיים" ולברוח... **אבל אתה טועה! יש לך 'טעות הרבה' - טעות גדולה בידך!** ומהי האמת? **שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם רוֹצִים לְהָרִים אוֹתָךְ וּלְהַבִּיא אוֹתָךְ לְמָקוֹם שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגַּעְתָּ, וְהֵרִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ כָּכָה... רַק תַּעֲלֶה וְתַעֲלֶה - זֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי... לִפְנֵי הָעֲלִיָּה מוּכְרַחַת לִהְיוֹת יְרִידָה!**

והעניין הזה הוא מ'סתרי נסתרות הבריאה', ומחמת הבחירה והניסיון, כי אם היה תמיד האדם עולה בלי שום עיכובים ומניעות - אין זה העיקר כלל, וכמו שמבואר בהרבה תורות של רבינו, ובעיקר בליקו"מ ח"א סי' ס"ו, שם אומר רבינו, שכל המניעות שעוברים על האדם זה רק כדי להגביר לו את החשק! זה מראה שעדיין אין לך חשק מספיק! **אתה רוצה לנסוע לרבינו ויש לך מניעות 'עד לשמים'? סימן שעדיין אין לך את החשק הנכון! ועליך לא תעזוב את הרצון, ולהיות חזק בדעתך "אני מוכרח!" וכן להוציא את הכיסופים שלך מהפה!** וכמו שרבינו אומר על הפסוק **"נְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף"** (שה"ש א, יא) - שאדם צריך לעשות **'נקודות'** ל**'כיסופים'** שלו, ואצל רבינו זה הדבר הכי חשוב - שלא יישאר אצל האדם בלב!

בלב האדם לפעמים יש הרבה התעוררות, אבל זה לא מחזיק מעמד הרבה זמן... לפעמים זה רק לרגעים אחדים - "היה לי רצון, וזה 'עף'"... מהי העצה? תוציא את זה מהפה! קיבלת איזה רצון והתעוררות? תאמר מיד: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ!'... ולא משנה היכן - אתה נמצא באמצע השוק, על הרחוב, שוכב במיטה, הולך ומסתובב, ופתאום קיבלת איזו הארת הרצון - תגיד איזה דיבור 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ! רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּקָרֵב אוֹתִי אֵלֶיךָ! הַלְוַאי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁאֶזְכֶּה

לְהוֹסִיף עַל הָרְצוֹנוֹת הָאֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לִי!'...

הכלל, המניעות הן כדי לעורר את האדם ולגביר אצלו את החשק, שלא יהיה אצלו דבר שיגרתי...

ובזה **'טוֹעֲין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה'** - קורה לו איזו ירידה, ותוהה: 'מה קורה לי? אני רוצה כ"כ שיהיה לי שלום-בית הכי מושלם, שאהיה בריא, שאזכה להיות הכי טוב, יש לי רצון! אני רוצה! אבל בכל פעם אני רואה ממש להפך'... **דע לך שזה בכלל שרוצים לחזק אותך, ולהגביר אצלך את החשק!** ועליך להכניס את זה בתוך תפילה שלך, ולבקש על זה את הקב"ה, תגיד: **'אֲנִי לְדוֹדִי - אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!'** ובאותו זמן 'וְדוֹדִי לִי' - **'אֲנִי יוֹדֵעַ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁאַתָּה אוֹהֵב אוֹתִי!'**... וממילא: **'אִם אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, וְאַתָּה אוֹהֵב אוֹתִי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בּוֹא נַעֲשֶׂה שֶׁתִּתְפּוּת, שֶׁתִּתְקָרֵב אוֹתִי אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת'...**

זהו הסוד של חודש **'אלול'** - **'לו לא'**, זאת אומרת: אני מבטל את הישות שלי, ואני מקיים **'לא'**, וכן אני מעביר מעליי את כל ה**'לא'** - הדברים ה**לא**-טובים, אני עושה עליהם **'לא'**, ואוטומטי זה מקשר אותי אל **'לו'** - אל הקב"ה! אני מבטל את הישות שלי ואת כל הדברים הקשים - עושה עליהם **'לא'**, ואני **'לו'** - אני רץ אל הקב"ה!

וזהו הקשר לפרשת השבוע: **"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים"**, שזה אותו ענין האמור: מהו **'שופט'** ומהו **'שוטר'**? 'שוטר' הוא כדי להזהיר את האדם לכתחילה: ישנם השוטרים שהם מסתובבים לשמור על החוקים. אבל מה יעשה אדם אם תפסו אותו כבר?... הנה הוא נסע במהירות, והנה השוטר נתן לו דו"ח, והנה הוא צריך להגיע לשופט?...

אכן, אם הוא יודע להתחנן טוב - השוטר יפטור אותו, אבל לא בכל פעם זה מצליח... רק לפעמים... אבל אם לא - הוא מגיע לפני השופט, ואז הוא צריך להגיד לשופט את מה שקרה, ולהתוודות לפני השופט - 'אני יודע שנסעתי במהירות, ואני יודע שזו סכנה ואסור היה לי לעשות את זה'... והנה השופט שומע את זה, ואם הוא מתוודה באמת - יזכה לקבל חנינה...

פעם ראיתי את זה בעיניי: הוצרכתי פעם להיות באיזה מקום של שופט וכו', והיה שם איזה אחד ששאלוהו מה הוא רוצה, וענה בתמימות: **'אדוני השופט, קיבלתי דו"ח כי עברתי איזו עבירת תנועה, ואני מוכן לשלם את זה'...** ובתחילה כעסו עליו: 'מה אתה עושה **פה**'?! בשביל לשלם הגעת לפה?!'... כי הוא בתמימות הגיע - הוא לא ידע איך משלמים, והגיע לבית המשפט... אבל הוא אמר בפה מלא: **'אֲדוֹנִי הַשּׁוֹפֵט, אֲנִי בְּעַצְמִי עָשִׂיתִי אֶת זֶה, וַאֲנִי מוּכָן לְשַׁלֵּם'...** תיכף ומיד אמר השופט: **'זַכַּאי! צֵא! אַתָּה פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם!'...** כי זה היה חידוש לשופט - שיגיע אדם לתוך בית המשפט ויגיד ככה בתמימות? זה לא דבר רגיל... בדרך כלל מתחילים להתנצל וכו', ואולי מקבלים חנינה ואולי לא...

והנה, כן הדבר אצל **'בית דין של בשר ודם'**, אבל אצל הקב"ה זה אחרת... וכמו שאנחנו אומרים ב**'סדר יו"כ קטן'**, שאצל **'בית דינך הצדק'** - ה'בית דין' של הקב"ה, אם אדם בא ומתוודה, הוא מקבל מחילה וסליחה! אדם שהוא כופר וכו' - זה כבר בעיה, אבל אדם שהוא בא ומתוודה באמת - **מוחלים לו!**

זה פירוש: **"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ"** - אדם צריך לשפוט בעצמו את מעשיו; ישנו ה**'שוטר'** לשמור מקודם שלא יעשה העבירה, שזה ענין של **'בקי ברצוא'** - שישמור מאד בהתקדמותו ונסיעתו, שלא תהא למעלה מן המהירות שצריכים לנסוע ולהתקדם, כי גם ב**'בקי ברצוא'** צריכים בקיאות **איך לנסוע**, כי אם יסע 'בלי חשבון' - עלול להיתקע באיזה מקום... פתאום לא שם לב - ונסע ונתקע... ועל זה צריכים **'שוטרים'**.

ו**'שופטים'** זה אם כבר קרה לך משהו - עכשיו תשפוט את עצמך, שזה "תִּתֶּן **'לְךָ'** בְּכָל שְׁעָרֶיךָ" - אל תחכה שיקראו לך לבית המשפט, אלא **אתה** "תִּתֶּן **'לְךָ'**", ו"בְּכָל שְׁעָרֶיךָ" היינו במוח שלך, ותשמור היטב מעתה על החוקים, ובפרט בחודש **אלול**, שגם הוא רמוז בזה הפסוק - "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן **לְ'**ךָ **לִ'**שְׁבָטֶיךָ **וְ'**שָׁפְטוּ **אֶ'**ת" - ר"ת **'אלול'**; הקב"ה נותן לך עכשיו בחודש אלול את האפשרות וההזדמנות לשפוט את עצמך, שתגיד: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה! אֲנִי רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת טוֹב! מַעַכְשָׁו אֲנִי אֶהְיֶה יֶלֶד טוֹב! אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! עָשִׂיתִי מַה שֶּׁעָשִׂיתִי לֹא בְּכַוָּנָה חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא כְּדֵי לְמָרֵד חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא הִתְגַּבֵּר עָלַי הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁלִּי!'...**

אדם שהוא מתנצל כראוי, הוא זוכה ל**חודש אלול מאיר ושמח!**

הקב"ה יעזור, שנזכה באמת לפעול את כל משאלות ליבנו לטובה בחודש אלול, ולהגיע לרבינו בשעה טובה ג"כ בחודש אלול, ולפעול לנו ולכל ישראל שנה טובה ומתוקה, שנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה!

breslev.shely@gmail.com